

-2 NİSAN DÜNYA OTİZM FARKINDALIK GÜNÜ -

OTİZMİ FARK ET, YAŞAMI PAYLAŞ!

Otizm Spektrum Bozukluğu Nedir?

Otizm spektrum bozukluğu, doğuştan gelen ya da yaşamın ilk yıllarında ortaya çıkan karmaşık bir nöro-gelişimsel farklılıktır. Otizmin, beynin yapısını ya da işleyişini etkileyen bazı sinir sistemi sorunlarından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Bebeklikten itibaren karşısındakinin gözüne bakmada, ortak dikkat ve işaret etme davranışlarındaki yetersizlik ve isteksizlikle kendini belli eden, 3 yaşından önce ortaya çıkan, ciddi sosyal etkileşim ve iletişim bozukluğunun yanında sosyal davranış, dil, algısal fonksiyonlar, tekrarlayan davranışlar ve ilgilerle kendini gösteren, yaşam boyu süren, belirtilerin görünümünde ve şiddetinde bireyden bireye farklılık gösterebilen ve özelliklerinde hafiften ağıra kadar değişkenlik olabilen gelişimsel nöro-gelişimsel bir bozukluktur.

Bir çocuğa otizm tanısı konulabilmesi için aşağıda sayılan belirtilerden en az 6 tanesini taşıyor olması gereklidir.

- Sosyal etkileşimde yetersizlik (göz teması kuramama, yaşlılarıyla ilgilenmeme ve oyun oynamama, normal mimik ve duygusal ifadeleri göstermeme, etkileşim başlatma ve sürdürmede zorluk)
- İletişim bozukluğu (konuşamama, aynı kelimenin sürekli tekrarı (ekolali), konuşan çocuklarla iletişim kurmaya çalışmama)

Adres: Kasımpaşa Mahallesi Hükümet Caddesi No 25 Hükümet Konağı Zemin Kat Bozüyük/BİLECİK

Web Sitesi: <http://bozuyukram.meb.k12.tr>

Tel: 0228 315 80 81

Instagram: @bozuyukram

Twitter: @bozuyukram

YouTube Bozüyük Rehberlik ve Araştırma Merkezi

- Hayali veya sembolik oyunlar oynamama (hayali oyunlar kurmama, tekrarlayan basit aktiviteler, sürekli aynı rutin hareketleri tekrar etmek, bir nesnenin bir parçasına aşırı takıntılı olmak, duygusal olarak uyarılamama veya aşırı tepki)

DSM-5'te otizm spektrum bozukluğu kategorisine ilişkin olarak şu özellikler vurgulanmaktadır:

- ✚ Farklı bağlamlarda gözlenen sürekli bir sosyal iletişim ve sosyal etkileşim yetersizliği
- ✚ Sınırlı ve yineleyici davranış, ilgi ve etkinlik örüntüleri
- ✚ Belirtilerin erken çocuklukta ortaya çıkması
- ✚ Günlük yaşam işlevlerinde aksama olması.

Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Bireylerin Özellikleri Nelerdir?

Çocuğunuz;

- ❖ Başkalarıyla göz teması kurmuyorsa,
- ❖ İsmi söylediğinizde bakmıyorsa,
- ❖ Söyleneni işitmiyor gibi davranıyorsa,
- ❖ Parmağıyla istediği şeyi göstermiyorsa,
- ❖ Oyuncaklarla oynamayı bilmiyorsa,
- ❖ Akranlarının oynadığı oyunlara ilgi göstermiyorsa,
- ❖ Bazı sözleri tekrar tekrar ve ilişkisiz ortamlarda söylüyorsa,
- ❖ Konuşmada akranlarının gerisinde kalmışsa,

- ❖ Sallanmak, çırpınmak gibi farklı hareketleri varsa,
- ❖ Aşırı hareketli, hep kendi bildiğince davranıyorsa,
- ❖ Gözleri bir şeye takılıp kalıyorsa,
- ❖ Bazı eşyaları döndürmek, sıraya dizmek gibi sıra dışı hareketler yapıyorsa,
- ❖ Günlük yaşamındaki düzen değişikliklerine aşırı tepki veriyorsa,

otizm açısından iyi bir değerlendirme yapmak gerekir.

Adres: Kasımpaşa Mahallesi Hükümet Caddesi No 25 Hükümet Konağı Zemin Kat Bozüyük/BİLECİK

Web Sitesi: <http://bozuyukram.meb.k12.tr>

Tel: 0228 315 80 81

Instagram: @bozuyukram

Twitter: @bozuyukram

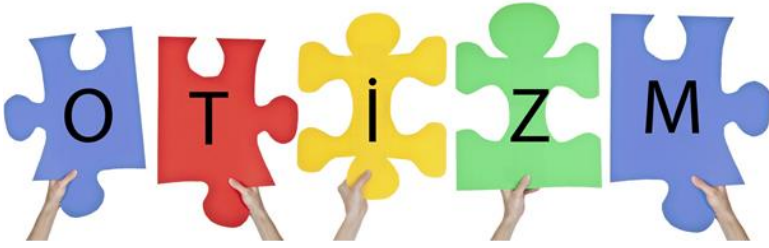

YouTube Bozüyük Rehberlik ve Araştırma Merkezi

Otizm Spektrum Bozukluğunun Sıklığı Nedir?

Otizm, günümüzde rastlanan en yaygın nörolojik bozukluklardan biridir ve Hastalıkları Kontrol Etme ve Önleme Merkezi (Centers for Disease Control Prevention)'nin verilerine göre 2006 yılında her 150 çocuktan 1'inde otizm görülürken, 2018 yılında verilen son bilgiye göre de, her 59 çocuktan 1'inde otizm görülmektedir.

Otizm tüm ırklarda, etnik gruplarda ya da sosyal statüsü farklı gruplarda görülebileceği, ailenin gelir durumu, yaşam biçimi ve eğitim düzeyi ile otizm

spektrum bozukluğu arasında bir bağ olmadığı vurgulanmaktadır.

Cinsiyetle ilişkili olarak farklı görülme sıklığı bilgileri bulunmasına rağmen, ortak görüş, erkeklerde kızlardan daha fazla görüldüğüdür.

Otizm tanısı alan çocukların çoğunda değişik derecelerde öğrenme güçlüğü ve zeka geriliği de görülebilir.

Erken Müdahale/Eğitimin Önemi Nedir?

Erken tanı ve doğru bir eğitim yöntemi ile yoğun olarak eğitim alan çocukların yaklaşık yüzde ellisinde otizmin belirtileri kontrol altına alınabilmekte, gelişim sağlanabilmekte, büyük ilerleme kaydedilmekte ve hatta bazı otizimli çocukların ergenlik yaşına geldiklerinde diğer arkadaşlarından farkı kalmayabilmektedir.

Adres: Kasımpaşa Mahallesi Hükümet Caddesi No 25 Hükümet Konağı Zemin Kat Bozüyük/BİLEÇİK

Web Sitesi: <http://bozuyukram.meb.k12.tr>

Tel: 0228 315 80 81

Instagram: @bozuyukram

Twitter: @bozuyukram

YouTube Bozüyük Rehberlik ve Araştırma Merkezi

Eğitim Değerlendirme ve Yönlendirme Nasıl Yapılır?

Eğitsel değerlendirme ve tanılama, bireyin tüm gelişim alanlarındaki özellikleri eğitim alanındaki yeterliklerinin değerlendirilmesi ve uygun eğitim ortamına yönlendirilmesi sürecidir. Öncelikle Çocuklar İçin Özel Gereksinim Raporu (ÇÖZGER) almak için, veli/vasi çocuğu ile birlikte Özürlü Sağlık Kurulu bulunan bir hastaneye başvurmalıdır. Çocuklar İçin Özel Gereksinim Raporu (ÇÖZGER); Sağlık kurulunca hazırlanan çocuğun özel gereksinimlerini belirten belgeyi ifade etmektedir. Sonrasında Özel Eğitim Hizmetlerinin planlanması ve sunulması için yönlendirme, il ve ilçelerde yer alan Milli Eğitim Müdürlüklerine bağlı Rehberlik ve Araştırma Merkezleri tarafından yürütülür. Otizm spektrum bozukluğu olan çocukların eğitsel değerlendirme ve tanılması Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinde oluşturulan Özel Eğitim Değerlendirme Kurulu tarafından yapılır. Çocuk ve ailesi daha sonra resmi ve özel eğitim kurumlarına yönlendirilir. OSB'li çocuklarda diğer yetersizlik gruplarında olduğu gibi öncelikle yetersizliği olmayan akranlarının devam ettiği sınıf olmak üzere, özel eğitim sınıfı, özel eğitim okulu/kurumu gibi en az sınırlandırılmış ortamdaki en çok sınırlandırılmış ortamda eğitimlerini sürdürmelerini sağlayacak şekilde yerleştirilmelerine dikkat edilir. Çocuklar için gerekli görülürse destek eğitim amacıyla Özel Eğitim Değerlendirme Kurul Raporu da yine Rehberlik ve Araştırma Merkezleri tarafından düzenlenebilir.

Hangi Eğitim Programları ve Yöntemleri Kullanılabilir?

Otizm alanında kullanılan eğitim, terapi ve tedavi yöntemleri çok çeşitlidir ve her geçen gün bunlara yenileri eklenmektedir.

Uygulamalı Davranış Analizi, Erken Yoğun Davranışsal Eğitim, OÇİDEP, Ayrık Denemelerle Öğretim Ve Yanlışsız Öğretim,

Adres: Kasımpaşa Mahallesi Hükümet Caddesi No 25 Hükümet Konağı Zemin Kat Bozüyük/BİLECİK

Web Sitesi: <http://bozuyukram.meb.k12.tr>

Tel: 0228 315 80 81

Instagram: @bozuyukram

Twitter: @bozuyukram

YouTube Bozüyük Rehberlik ve Araştırma Merkezi

Etkinlik Çizelgeleriyle Öğretim, Videoyla Model Olma, Fırsat Öğretimi, İşlevsel Değerlendirme ve Analiz, PECS, Akran Aracılı Uygulamalar, TEACHH, Sosyal Öyküler gibi yöntem ve programlar OSB'de kullanılabilir.

Otizm Spektrum Bozukluğu olan çocukların eğitimlerinde kullanılan bazı yöntem ve programlar aşağıda açıklanmıştır.

Uygulamalı Davranış Analizi:

Uygulamalı davranış analizi (ABA: Applied Behavior Analysis), davranışsal yöntem olarak da bilinmektedir. Bu yöntem, birey davranışlarını ve bu davranışlarla ilişkili çevresel özellikleri objektif olarak analiz etmeye dayalıdır. Uygulamalı davranış analizi, sosyal önemi olan davranışları değiştirmeyi amaçlayan, davranışçı psikolojinin öne sürdüğü, davranışın temel prensiplerine dayalı süreçleri kullanmaktadır. Öğrenme geçmişi olması nedeniyle her öğretim ya da davranış yönetim tekniğinin bireyde başarı ile sonuçlanmayacağı varsayımı ile geliştirilmiştir. Bu nedenle uygulamalı davranış analizi, bireysel farklılıkları dikkate alır.

Pek çok davranışın çevre tarafından bir şekilde ödüllendirildiği ya da cezalandırıldığı düşünülmektedir. Dolayısıyla, çeşitli ödül mekanizmaları ve çok gerektiğinde bazı caydırıcı mekanizmalar kullanılarak (örneğin, çocuk puan kaybeder) uygun davranışlar artırılmaya, uygun olmayan davranışlar ise azaltılmaya çalışılmaktadır. Otizmlili bireylerde artırılması hedeflenen davranışlara örnek olarak taklit becerileri, oyun becerileri, sosyal beceriler, iletişim becerileri ve özbakım becerileri; azaltılması hedeflenen davranışlara örnek olarak ise öfke nöbetleri ve kendini uyarıcı (sterotipik) davranışlar verilebilir.

Adres: Kasımpaşa Mahallesi Hükümet Caddesi No 25 Hükümet Konağı Zemin Kat Bozüyük/BİLECİK

Web Sitesi: <http://bozuyukram.meb.k12.tr>

Tel: 0228 315 80 81

Instagram: @bozuyukram

Twitter: @bozuyukram

YouTube Bozüyük Rehberlik ve Araştırma Merkezi

Uygulamalı davranış analizinde bireye kazandırılmak istenen ya da bireyde azaltılmak istenen davranışlar sistemli bir gözlem ve kayıt tutmayla belirlenir. Daha sonra bu davranışlara müdahalede bulunulur ve aynı gözlem ve kayıt tutma yöntemleriyle müdahalenin etkililiği değerlendirilir. Normal gelişim gösteren çocuklar öğrendikleri bir davranışı birden fazla ortamda uygulayabilirken (genellerken), otizmi çocuklara bu becerileri genelleyebilme; bir başka deyişle, farklı ortamlarda kullanabilme becerileri de öğretilir.

Uygulamalı davranış analizinde, otizmi çocuklarda görülen problem davranışların azaltılması ile ilgili özel programlar hazırlanır. Bu yöntemde, davranışın nedeni kişilerde değil, kişinin çevreyle etkileşiminde görülür. Bu nedenle, problem davranış azaltılmaya çalışılırken öncelikli olarak davranış öncesi, davranış ve davranış sonrası durumların ya da olayların gözlenmesi gerekir. Daha sonra ise davranışa zemin hazırlayan durumlar ortadan kaldırılır, azaltılmak istenen davranış ortaya çıktığında görmezden gelinir ya da caydırılır (örneğin, çocuk puan kaybeder) ve problem davranışa alternatif olarak artırılmak istenen davranışlar etkili şekilde ödüllendirilir.

Adres: Kasımpaşa Mahallesi Hükümet Caddesi No 25 Hükümet Konağı Zemin Kat Bozüyük/BİLEÇİK

Web Sitesi: <http://bozuyukram.meb.k12.tr>

Tel: 0228 315 80 81

Instagram: @bozuyukram

Twitter: @bozuyukram

YouTube Bozüyük Rehberlik ve Araştırma Merkezi

Erken Yoğun Davranışsal Eğitim (EYDE):

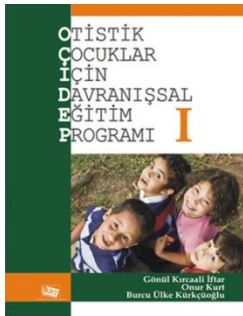
Erken yoğun davranışsal eğitim (EIBI: Early Intensive Behavioral Intervention) 40 yılı aşkın bir süre önce Lovaas'ın öncülüğünde başlatılan ve çok çeşitli deneysel araştırmalarla desteklenen bir uygulamadır. Uygulama olabildiğince erken yaşta ve bire bir öğretilme başlatılır ve haftada 20-40 saat olarak yürütülür. Uygulamada önceleri ayırık denemelerle öğretim tekniği kullanılırken giderek başka teknikler ve grup eğitimi de işin içine katılır. Uygulama çoğunlukla her çocuğun kendi evinde yürütülür. Ayrıca, tüm gelişim alanlarını kapsayan bir müfredat izlenir.

Yapılan araştırmalarda bu tür eğitim alan çocukların yarısına yakınının tüm alanlarda çok büyük ilerleme gösterdiği ve eğitimlerinin geri kalanını kaynaştırma ortamlarında akranlarıyla birlikte sürdürebildiği görülmektedir.

Otistik Çocuklar İçin Davranışsal Eğitim Programı (OÇİDEP):

Otistik Çocuklar İçin Davranışsal Eğitim Programı (OÇİDEP), bir erken ve yoğun davranışsal eğitim (EYDE) programıdır. OÇİDEP çoğunlukla çocukların kendi evlerinde yürütülmektedir. Program doktoralı koordinatör ve danışmanlar tarafından yönlendirilmekte ve izlenmekte; eğitimler tarafından yürütülmektedir. OÇİDEP her çocukla haftada en az 20 saat süreyle bire bir yürütülmektedir. Ayrıca 6 ay içerisinde oyun arkadaşlığı, grup eğitimi ve/veya okul öncesi kaynaştırma gibi ek eğitimlere ve akran etkileşimi düzenlemelerine de yer verilmeye başlanmaktadır.

Adres: Kasımpaşa Mahallesi Hükümet Caddesi No 25 Hükümet Konağı Zemin Kat Bozüyük/BİLECİK

Web Sitesi: <http://bozuyukram.meb.k12.tr>

Tel: 0228 315 80 81

Instagram: @bozuyukram

Twitter: @bozuyukram

YouTube Bozüyük Rehberlik ve Araştırma Merkezi

OÇİDEP kapsamında yer alan öğretim alanları şunlardır:

1. Taklit Becerileri: Tek basamaklı taklit, yüz hareketlerinin taklidi, iki basamaklı taklit ve gömülü taklit

2. Eşleme ve Sınıflama: Üç ve iki boyutlu eş olan ve olmayan nesnelere eşleme, sınıfa göre ayırma ve sınıflama

3. Oyun: Tek basamaklı oyun, çok basamaklı oyun ve gömülü oyun

4. Alıcı Dil: Tek ve iki basamaklı alıcı dil becerileri

5. Adına Tepki Verme

6. İfade Edici Dil: Jestsel, sözel ve görsel iletişim becerileri

7. Ortak Dikkat: Ortak dikkat girişimine tepki verme ve ortak dikkat başlatma

8. Tuvalet Becerileri

9. Soyunma-Giyinme Becerileri

10. Beslenme Becerileri

11. Blok Dizaynı

12. Adı Söylenen Nesneyi ve Eylemi Belirleme

13. İşitilen Sesin Kaynağını Belirleme

14. El Becerileri: Çizim yapma ve makasla kesme

15. Kavramlar: Renk kavramı, şekil kavramı ve zıtlık kavramı

OÇİDEP'te yer alan öğretimlerin büyük bir çoğunluğunda ayrıık denemelerle öğretim adı verilen süreç izlenmektedir. Deneme, çocuğa bir araç göstererek ya da bir soru yönelterek bir tepki fırsatı yaratma, çocuktan doğru tepki gelme olasılığını artırıcı düzenlemeler yapma ve çocuğun doğru tepkisini pekiştirme aşamalarını içeren minik öğretim sürecidir. Ayrıık denemelerle öğretim ise, çok sayıda denemeye art arda yer verilen öğretim düzenlemesidir.

Adres: Kasımpaşa Mahallesi Hükümet Caddesi No 25 Hükümet Konağı Zemin Kat Bozüyük/BİLECİK

Web Sitesi: <http://bozuyukram.meb.k12.tr>

Tel: 0228 315 80 81

Instagram: @bozuyukram

Twitter: @bozuyukram

YouTube Bozüyük Rehberlik ve Araştırma Merkezi

KAYNAKÇA

- Tohum Otizm Vakfı - <https://www.tohumotizm.org.tr/>
- Kırcaali İftar, G., Kurt, O., Ülke Kürkçüoğlu, B. (2014). *Otistik Çocuklar İçin Davranışsal Eğitim Programı*. Anı Yayıncılık, s. 3-13.
- Vuran S. (2014). *Uygulamalı Davranış Analizi (Ders Notları)*. Eskişehir Anadolu Üniversitesi, Özel Eğitim Bölümü.
- Çolak, Aysun. "Otizm Spektrum Bozukluğunu Anlamak ". *Otizm Spektrum Bozukluğu Kitabı*. ed. Atilla Cavkaytar. 49. Ankara. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı. 2016.

Adres: Kasımpaşa Mahallesi Hükümet Caddesi No 25 Hükümet Konağı Zemin Kat Bozüyük/BİLECİK

Web Sitesi: <http://bozuyukram.meb.k12.tr>

Tel: 0228 315 80 81

Instagram: @bozuyukram

Twitter: @bozuyukram

YouTube Bozüyük Rehberlik ve Araştırma Merkezi